

Melléklet a 331. számú irományhoz.

Indokolás

a tengerészeti ügyekben való bíráskodás tárgyában, továbbá a találmányi szabadalmakról szóló 1895: XXXVII. t.-c. és a m. kir. közigazgatási bíróságról szóló 1896: XXVI. t.-c. módosítása tárgyában készült törvényjavaslathoz.

Minthogy a polgári perrendtartást életbeléptető törvény hatálya e törvény javaslatának 2. §-a szerint nem terjed ki Horvát-Szlavonországra, külön, Horvát-Szlavonországra is kiterjedő törvényben kell rendelkezni — amint ezt az említett törvényjavaslat indokolásában is jeleztem, — a Horvát-Szlavonországgal közös kérdésekben, nevezetesen a tengerészeti ügyekben való bíráskodás tárgyában, továbbá a találmányi szabadalmakról szóló 1895: XXXVII. t.-cikknek és a m. kir. közigazgatási bíróságról szóló 1896: XXVI. t.-cikknek módosítása tárgyában.

1—5. §§.

Minthogy a polgári perrendtartás (1911: I. t.-c.) Fiume városára és kerületére is ki fog terjedni és ott az eddigi eljárási szabályok hatályukat veszítik: bővebb indokolásra nem szorul, hogy a polgári perrendtartást e tengerészeti ügyekre is ki kell terjeszteni. A javaslat azonban nem szorítkozik egyedül ennek a kimondására (2. §.), hanem meg kell állapítania a tengerészeti bíráskodás körét és ki kell terjeszkednie ezeknek az ügyeknek különleges természete által szükségessé vált egyes eltérésekre is.

A javaslat, tekintve azt, hogy a tengerészeti jog kiszolgáltatása Horvát-Szlavonországgal közös (1868: XXX. t.-c. 48. §.), a magyar szent korona országainak egész területére minden tengerészeti ügyben a fumei bíróságok kizárólagos illetékességét állapítja meg. (1. §.).

A javaslat a tengerészeti bíráskodás körét a mai joggal, nevezetesen a Fiumében ma érvényes 1853. évi február 16-iki bírósági illetékességi szabályzattal megegyezően határozza meg azzal az eltéréssel, hogy az ügyek példaszerű felsorolását is mellőzi és általában tengerészeti pereknek minősíti mindazokat a pereket, amelyek tengeri hajókra vagy a tengeri hajózásra vonat-

koznak, vagy a tengeri magánjogban szabályozott jogviszonyból származnak. Ilyenek nevezetesen azok a perek, amelyek tengeri járművek építtetéséből, illetve készíttetéséből vagy élők közötti más jogügylet útján való megszerzéséből, ily járműveken eszközölt javításokból vagy felszerelési tárgyaiknak beszerzéséből származnak, amennyiben a beszerzés raktáron készletben tartás céljából történik; ilyenek továbbá azok a perek, amelyek a hajótulajdonos és a hajóvállalkozó között a hajóbérleti viszonyból, — ezek, vagy egyikök és a hajóparancsnok, a hajótisztek és legénység között ez utóbbiak szolgálati viszonyából, — végül azok a perek, amelyek a tengeri fuvarozásból, a hajóösszeütközésből, a hajókölcsönből, a hajójelzalogból, a tengeri biztosításból, a segélyből és mentésből származnak. A javaslat nem tartja célszerűnek, hogy ezeket a pereket a törvény kimerítően (taxative) felsorolja, mert ez túlságos részletezés lenne és a felsorolás esetleg nem is lehetne kimerítő. Épúgy nem sorolja fel a javaslat 4. §-a a perenkívüli tengerészeti ügyeket sem, amelyek közül különösen a tengeri szerencsétlenség esetének felvétele (Seeverklarung, prova di fortuna) bir fontossággal.

A javaslat a tengerészeti ügyeket általában, tekintet nélkül a per tárgyának értékére, a fumei törvényszék hatáskörébe utalja. Ez alól a javaslat csak a tengeri hajó bérletéből, személyzetének szolgálati viszonyából, valamint az utasoknak tengeri fuvarozásából keletkezett perekre nézve tesz az elintézés sürgőssége és aránytalan költség elkerülése szempontjából kivételt, amennyiben ezeket a pereket, ha tárgyuk értéke kétezeröt száz kpronát meg nem halad, a fumei kir. járásbírótság hatáskörébe utalja. (1. §.)

A perrendtartás illetékességi szabályait a javaslat a tengerészeti ügyekre nézve a 2. §. második bekezdésében foglalt rendelkezéssel egészíti ki. Ennek a fakultatív illetékességnek felvételét az indokolja, hogy módot kell nyújtani arra, hogy a külföldi alperest különösen a személyfuvarozásból eredő perekben akkor is a fumei bíróság előtt lehessen perelni, ha a magyar szent korona országaiban csak ideiglenesen tartózkodik, illetőleg az utazást itt fejezi be vagy szakítja félbe. Hasonló tekintetek indokolják ezt az illetékességet a hajóbérletből és a személyzet szolgálati viszonyából eredő perekben is, mert a felperes itt nem követheti az alperest addig, amíg a perrendtartás szerint illetékességét megtalálja. Árúkra nézve pedig a javaslat rendelkezését egyrészt az azokra vonatkozó törvényes zálogjog, másrészt a polgári perrendtartás 27. §-ában megállapított illetékesség hasonlósága is indokolja.

A rév hivatalok a ma fennálló jog szerint mint békéltető közegek járnak el a hajó személyzetének fizetése, élelmiszerek, hajószolgálatok teljesítése stb. iránti ügyekben. E hatáskör fentartását célszerűségi tekintetek indokolják. (5. §.)

A 3. §-ba foglalt átmeneti rendelkezés megfelel a polgári perrendtartásra vonatkozó átmeneti rendelkezéseket illetőleg az e törvény életbeléptetési javaslatának 59. §-ában elfoglalt álláspontnak.

6. §.

A 6. §. a találmányi szabadalmakról szóló 1895:XXXVII. t.-cikknek az eljárásra vonatkozó rendelkezéseit a polgári perrendtartással hozza összhangba.

A szabadalmi perekhez fűződő nagy érdek indokoltá teszi, hogy ezekben a perekben a szabadalmi tanács előtti fellebbezési eljárás a szóbeli tárgyalás és ne a nyilvános előadás útjára utaltassék.

Az 1895:XXXVII. t.-c. 39. §-ának második bekezdése szerint az idézésre meg nem jelenő vagy vallomásaikra az esküt megtagadó tanúk és szakértők bírságolását a szabadalmi hivatal megkeresésére a kir. bíróságok teljesítik. Ugyancsak ennek a 39. §-nak harmadik bekezdése szerint a szabadalmi hivatalnak a kiszabott bírság tekintetében hozott és jogerőre emelkedett határozatai végrehajtható közokiratok. Ebből az látszik, hogy a szabadalmi hivatal, amelynek bírói osztálya a szabadalmi törvény 38. §-a értelmében a szabadalommegvonási és megsemmisítési perekben a kereskedelmi eljárás szabályai szerint jár el, az ezen eljárás szerint alkalmazható bírságolás jogát is gyakorolhatja. Az idézett 39. §. második és harmadik bekezdése tehát ellentmond egymásnak. A javaslat 6. §-ának második bekezdése ezt az ellentmondást megszünteti olyképp, hogy a szabadalmi hatóságokat is felruhazza a bírságolás jogával. Mivel ezek állami hatóságok, nincs ok arra, hogy ne gyakorolhassák ezt a jogot.

Az utolsó bekezdés az 1895:XXXVII. t.-c. 59. §-ában említett kártérítési perekre vonatkozó bírói hatáskört hozza a polgári perrendtartás hatásköri szabályaival összhangba.

7. §.

A 7. §-a közigazgatási bíróságról szóló törvényben idézett 1893:XVIII. t.-c. szakaszai helyébe a polgári perrendtartás megfelelő §-ait teszi.

8. §.

A 8. §. e törvény életbelépésének idejét határozza meg és a végrehajtására vonatkozó felhatalmazást tartalmazza.

Budapest, 1911. évi június hó 23-án.

*Székelly Ferencz s. k.,
m. kir. igazságügy-minister.*

108. §. Ez a törvény a polgári perrendtartással egyidejűleg lép életbe, az igazságügyminister azonban felhatalmaztatik, hogy a törvény egyes rendelkezéseit korábban is életbeléptethesse és az életbeléptetés céljából előzetesen szükséges szervezeti és egyéb intézkedéseket a törvény életbelépése előtt is megtehesse.⁽¹⁾

109. §. Ennek a törvénynek végrehajtásával az igazságügyi, a belügyi, a pénzügyi és a kereskedelemügyi minister bízatik meg.

LV. TÖRVÉNY-CZIKK

a tengerészeti ügyekben való biráskodás tárgyában, továbbá a találmányi szabadalmakról szóló 1895:XXXVII. t.-cz. és a m. kir. közigazgatási bíróságról szóló 1896:XXVI. t.-czikk módosítása tárgyában.

(Szentelést nyert 1912. évi július hó 25-én. Kihirdettetett az 1912. évi «Országos Törvénytár» 1912. évi augusztus hó 13-án kiadott 15. számában.)

1. §. Azok a perek, a melyek tengeri hajókra vagy a tengeri hajózásra vonatkozó ügyletekből vagy a tengeri magánjogban szabályozott jogviszonyból származnak — a mennyiben a következő bekezdés szerint a fiumei kir. járásbíróság hatáskörébe utalva nincsenek — a fiumei kir. törvényszék hatáskörébe tartoznak.

A tengeri hajó bérletéből, személyzetének szolgálati viszonyából valamint az utasoknak tengeri fuvarozásából keletkezett perek, ha tárgyuk értéke kétezeröt száz koronát meg nem halad, a fiumei kir. járásbíróság hatáskörébe tartoznak.

2. §. Az 1. §. szerint a fiumei kir. bíróságok hatáskörébe tartozó perekben az 1912:LIV. t.-cz. 107. §-a értelmében életbeléptetett polgári perrendtartás (1911:I. t.-cz.) szabályai nyernek alkalmazást, a horvát nyelvre nézve azonban ezekben a perekben a fennálló szabályok érintetlenül maradnak.

A tengeri hajó bérletéből, személyzetének szolgálati viszonyából, valamint a tengeri fuvarozási ügyletekből eredő perekben a fiumei bíróságok illetékességét az alperes tartózkodásának, az áru kiszolgáltatá-

szervezetében való fenntartása sem a jogszolgáltatás, sem az igazságügyi igazgatás szempontjából sem nem indokolt, sem nem kívánatos, annál kevésbé, mert a mai, az egyesbiráskodást gyakorló kir. járásbíróságokétól elterő szervezet Fiume városára és kerületére nézve a polgári perrendtartás életbeléptetése alkalmából külön, kivételes rendelkezéseket tennie szükségessé, a mi egészen fölösleges és a nevezett terület hátrányára bonyolítaná annak jogszolgáltatási viszonyait. A 104. §. második bekezdése Fiume várost és kerületét illetőleg a törvénykezes nyelvre fennálló szabályokat érintetlenül hagyja, a mi nem zárja ki, hogy e tekintetben célszerű ügyveteli természetű rendelkezések rendelteti úton tétessenek meg. Fiume törvénykezési viszonyai szükségessé teszik, hogy az életbeléptetési és átmeneti intézkedések ott külön szabályoztassanak. A polgári perrendtartás egyes rendelkezései oly törvényeken alapulnak, a melyek ezidőszent Fiumében nincsenek életbeléptetve. Ilyenek nevezetesen az 1877:XX. és az 1885:VI. t.-czikk rendelkezései, a melyekre a polgári perrendtartás a kiskorúság meghosszabbítása, gondnokság alá helyezés stb. iránti eljárás tekintete, en támaszkodik. Ez szükségessé teszi, hogy a perrendtartás vonatkozó részei Fiumera megtelelően módosításának, a mire a 104. §. a szükséges törvényhozási felhatalmazást megadja. V. ö. 1912:LV. t.-cz. 2. §.

(1) E §. alapján életbeléptette: a 43,800. I. M. sz. rend. a 16. §-t, a 25. §. első bekezdését és a 101. §-t 1912. évi október hó 1-ével (lg. Közl. XXI. 339.) és az 1912. decz. 12. 59,200. I. M. sz. rend. a t.-cz. negyedik címét 1913. évi január 1-ével. (lg. Közl. XXI. 411.)

sának, illetőleg az utazás befejezésének vagy félbeszakításának helye is megalapítja.

3. §. A polgári perrendtartás életbelépése előtt folyamatba tett tengerészeti pereket az eddigi eljárási szabályok szerint kell elintézni.

4. §. A fiumei kir. törvényszék hatásköre a tengerészeti perenkivüli ügyekben érintetlenül marad.

A mennyiben ezekben az ügyekben különös eljárási szabályok hiányában a peres eljárás szabályait alkalmazták, ezentúl a polgári perrendtartás megfelelő szabályai lesznek irányadók.

5. §. A révhivatalokat a fennálló szabályok szerint tengerészeti ügyekben megillető hatáskört ez a törvény nem érinti.⁽¹⁾

6. §. A találmányi szabadalmakról szóló 1895:XXXVII. t.-cz. 38. §-ának harmadik bekezdésében idézett 1893:XVIII. t.-cz. 9—12. §-ai helyett a polgári perrendtartás 124—128. §-ai értendők, — negyedik bekezdésében «a kereskedelmi rendes eljárás» helyett «a törvényszéki eljárás» értendő, — az utolsó bekezdésben említett fellebbezés elintézésére pedig a polgári perrendtartásnak a fellebbezésnek szóbeli tár-

(1) (M. t.) Minthogy a polgári perrendtartás (1911: I. t.-cz.) Fiume városára és kerületére is ki fog terjedni és ott az eddigi eljárási szabályok hatalyukat veszítik: bővebb indoklásra nem szorul, hogy a polgári perrendtartást a tengerészeti ügyekre is ki kell terjeszteni. A javaslat azonban nem szorítkozik egyedül ennek a módosításra (2. §.), hanem meg kell állapítania a tengerészeti bíraskodás körét és ki kell terjeszkednie ezeknek az ügyeknek különleges természete által szükségessé vált egyes eltérésekre is. A javaslat, tekintve azt, hogy a tengerészeti jog kiszolgáltatása Horvát-Szlavonországokkal közös (1868:XXX. t.-cz. 48. §.), a magyar szent korona országainak egész területére minden tengerészeti ügyben a fiumei bíróságok kizárólagos illetékességét állapítja meg (1. §.). A javaslat a tengerészeti bíraskodás körét a mai joggal, nevezetesen a Fiumében ma érvényes 1853. évi február 16-iki bírósági illetékességi szabályzattal megegyezően határozza meg azzal az eltéréssel, hogy az ügyek példászerű felsorolását is mellőzi és általában tengerészeti pereknek minősíti mindazokat a pereket, a melyek tengeri hajókra vagy a tengeri hajózásra vonatkoznak vagy a tengeri magánjogban szabályozott jogviszonyból származnak. Ilyenek nevezetesen azok a perek, a melyek tengeri járművek épitéséből, illetve készítéséből vagy élok közötti más jogügylet útján való megszerzéséből, ily járműveken eszközölt javításokból vagy felszerelési tárgyaknak beszerzéséből származnak, a mennyiben a beszerzés raktáron készletben tartás céljából történik; ilyenek továbbá azok a perek, a melyek a hajótulajdonos és a hajóvállalkozó között a hajóbérleti viszonyból, — ezek, vagy egyikök és a hajóparancsnok, a hajótisztek és legénység között ez utóbbiak szolgálati viszonyából, — végül azok a perek, a melyek a tengeri fuvarozásból, a hajóösszeütközésből, a hajókölcsönből, a hajójelzalogból, a tengeri biztosításból, a segélyből és mentésből származnak. A javaslat nem tartja czélszerűnek, hogy ezeket a pereket a törvény kimerítően (taxativ) felsorolja, mert ez tulajagos részletezés lenne és a felsorolás esetleg nem is lehetne kimerítő. Épugy nem sorolja fel a javaslat 4. §-a a perenkivüli tengerészeti ügyeket sem, a melyek közül különösen a tengeri szerencsétlenség esetének felvétele (Seeverklarung, prova di fortuna) bír fontossággal. A javaslat a tengerészeti ügyeket általában, tekintet nélkül a per tárgyának értékére, a fiumei törvényszék hatáskörébe utalja. Ez alól a javaslat csak a tengeri hajó bérletéből, személyzetének szolgálati viszonyából, valamint az utasoknak tengeri fuvarozásból keletkezett perekre nézve tesz az elintézés sürgőssége és aránytalan költség elkerülése szempontjából kivételt, a mennyiben ezeket a pereket, ha tárgyuk értéke kétezeröt száz koronát meg nem halad, a fiumei kir. járásbíróság hatáskörébe utalja (1. §.). A perrendtartás illetékességi szabályait a javaslat a tengerészeti ügyekre nézve a 2. §. második bekezdésében foglalt rendelkezéssel egészíti ki. Ennek a fakultatív illetékességnek felvételét az indokolja, hogy módot kell nyújtani arra, hogy a külföldi alperest különösen a személyfuvarozásból eredő perekben akkor is a fiumei bíróság előtt lehessen perelni, ha a magyar szent korona országában csak ideiglenesen tartózkodik, illetőleg az utazást itt fejezi be vagy szakítja felbe. Hasonló tekintetek indokolják ezt az illetékességet a hajóbérletből és a személyzet szolgálati viszonyából eredő perekben is, mert a fellebbezés itt nem követhető az alperest addig, a míg a perrendtartás szerint illetékességét megtalálja. Arrakra nézve pedig a javaslat rendelkezést egyrészt az azokra vonatkozó törvényes zálogjog, másrészt a polgári perrendtartás 27. §-ában megállapított illetékesség hasonlósága is indokolja. A révhivatalok a ma fennálló jog szerint mint békéltető közegek járnak el a hajó személyzetének fizetése, élelmiszerek, hajószolgálatok teljesítése stb. iránti ügyekben. E hatáskör fenntartását czélszerűség tekintetek indokolják (5. §.). A 3. §-ba foglalt átmeneti rendelkezés meglel a polgári perrendtartásra vonatkozó átmeneti rendelkezéseket illetőleg az a törvény életbeléptetési javaslatának 59. §-ában elfoglalt álláspontnak.

gyalás útján való elintézésére vonatkozó rendelkezései megfelelően alkalmazandók.

Az 1895 : XXXVII. t.-cz. 39. §-ának második bekezdése ekkép módosul : «Az idézésre meg nem jelenő vagy a vallomásra az esküt megtagadó tanúk és szakértők birságolását a szabadalmi hivatal a polgári perrendtartás rendelkezései szerint teljesíti.»

Az 1895 : XXXVII. t.-cz. 57. §-ának harmadik bekezdése esetében a szabadalmi hivatal birói osztálya ítélettel határoz, negyedik bekezdése helyébe pedig a következő rendelkezés teendő : «A birói osztály ítélete ellen az ítélet kézbesítésétől számított harmincz nap alatt fellebbezésnek van helye a szabadalmi tanácshoz. A fellebbezésnek elintézésére a polgári perrendtartásnak a fellebbezés szóbeli elintézésére vonatkozó rendelkezései megfelelően alkalmazandók.»

Az 1895 : XXXVII. t.-cz. 59. §-ában említett kártérítési perekben a birói hatáskörre nézve a polgári peres eljárás általános szabályai alkalmazandók.⁽¹⁾

7. §. A m. kir. közigazgatási bíróságról szóló 1896 : XXVI. t.-cz. 114. §-a olyképp módosittatik, hogy az abban idézett «a sommás eljárásról szóló 1893 : XVIII. t.-cz. 82—93. §-ai» helyett a polgári perrendtartás 287., 289—291. és 294—314. §-ai, «az idézett törvény 94. §-a» helyett pedig a polgári perrendtartás 350—367. §-ai értendők.

8. §. Ez a törvény a polgári perrendtartással egyidejűleg lép életbe.⁽²⁾

Ennek a törvénynek a végrehajtásával az 1—4. §-okra nézve az igazságügyminister, továbbá az 5. és a 6. §-ra nézve az igazságügyi és a kereskedelemügyi minister, illetőleg a 6. §-ra nézve a pénzügyminister és Horvát-Szlavon és Dalmátországok bánja is, végül a 7. §-ra nézve a ministerium bizatik meg.

(1) (M. i.) A 6. §. a találmányi szabadalmakról szóló 1895 : XXXVII. t.-cziknek az eljárásra vonatkozó rendelkezéseit a polgári perrendtartással hozza összhangba. A szabadalmi perekhez fűződő nagy érdek indokoltá teszi, hogy ezekben a perekben a szabadalmi tanács előtti fellebbezési eljárás a szóbeli tárgyalás és ne a nyilvános előadás útjára utaltassék. Az 1895 : XXXVII. t.-cz. 39. §-ának második bekezdése szerint az idézésre meg nem jelenő vagy vallomásaikra az esküt megtagadó tanúk és szakértők birságolását a szabadalmi hivatal megkeresésére a kir. bíróságok teljesítik. Ugyancsak ennek a 39. §-nak harmadik bekezdése szerint a szabadalmi hivatalnak a kiszabott bírság tekintetében hozott és jogerőre emelkedett határozatait végrehajtható közokiratok. Ebből az látszik, hogy a szabadalmi hivatal, a melynek birói osztálya a szabadalmi törvény 38. §-a értelmében a szabadalommegvonási és megsemmisítési perekben a kereskedelmi eljárás szabályai szerint jár el, az ezen eljárás szerint alkalmazható birságolás jogát is gyakorolhatja. Az idézett 39. §. második és harmadik bekezdése tehát ellentmond egymásnak. A javaslat 6. §-ának második bekezdése ezt az ellentmondást megszünteti olyképp, hogy a szabadalmi hatóságokat is felruházza a birságolás jogával. Mivel ezek állami hatóságok, nincs ok arra, hogy ne gyakorolhassák ezt a jogot. Az utolsó bekezdés az 1895 : XXXVII. t.-cz. 59. §-ában említett kártérítési perekre vonatkozó birói hatáskört hozza a polgári perrendtartás hatásköri szabályaival összhangba.

(2) V. ö. 1912 : LIV. t.-cz. 1. §.